

Hoe gaan bibliotheken om met e-books?

26-04-2013 10:16

De bibliotheek van Almere was in september 2008 de eerste die een proef deed met het aanbieden van elektronische boeken. NBD/Biblion, dat producten ontwikkelde voor openbare bibliotheken, heeft in die tijd gekozen voor het netlibrary-platform van de organisatie Online Computer Library Center (OCLC). De introductie daarvan is heel moeizaam verlopen omdat het heel ingewikkeld was om boeken via netlibrary te downloaden en er maar weinig e-books op het platform beschikbaar waren. Ook het lenen van boeken via het Ebscohost-platform dat nu nog in werking is bij veel bibliotheken is niet erg aantrekkelijk; het registreren (alleen binnen de muren van een bibliotheek) en het gereed maken voor het gebruik zijn omslachtig en tot het aanbod behoren nauwelijks actuele titels en bestsellers ontbreken helemaal. Enkele individuele bibliotheken hebben eigen initiatieven genomen om toch aan de vraag naar e-books te voldoen, bijvoorbeeld door e-readers met boeken er op uit te lenen. Maar begin 2013 kunnen nog maar heel weinig elektronische boeken via een bibliotheek worden geleend.

Bibliotheek.nl

Sinds 2010 wordt het uitlenen van e-books door de openbare bibliotheken – mede dankzij politieke en financiële overheidssteun – serieuzer aangepakt. De Stichting Bibliotheek.nl in Den Haag werkt hard om het digitale lezen op de kaart te krijgen. Deze organisatie werkt in opdracht van de Vereniging voor Openbare Bibliotheken (VOB) aan het uitbreiden en beheren van de landelijke digitale bibliotheek. In augustus 2011 kwam Sander van Kempen, oprichter van Ebook.nl en pionier van het e-book in Nederland, als manager content in dienst van de stichting. Eén van de eerste activiteiten van Bibliotheek.nl was de introductie van de e-books eregalerij, een website waar 25 klassiekers uit de Nederlandse literatuur gratis kunnen worden gedownload. De eregalerij wordt ook aangeboden als gratis app op de iPad. Inmiddels is ook de app Selectie eBooks geïntroduceerd, waarin rechtenvrije elektronische boeken van websites als Gutenberg.org en DBNL gratis kunnen worden gedownload en gelezen. Ook de catalogus van de bibliotheken biedt nu toegang tot die boeken. Deze activiteiten zijn echter meer een visitekaartje voor de Stichting Bibliotheek.nl, want ze zijn vrij toegankelijk voor iedereen en ze hebben niets te maken met het lenen van boeken.

Public Library online

In de loop van 2012 is een nieuwe dienst van start gegaan die wel exclusief toegankelijk is voor leden van de openbare bibliotheken. Zij kunnen met hun pasnummer en pincode via Publiclibraryonline.com toegang krijgen tot boeken die ze gratis online kunnen lezen. Deze mogelijkheid om boeken streaming online aan te bieden maakt gebruik van de technologie van Public Library online, die al beproefd is in een groot aantal Angelsaksische landen, Duitsland en Denemarken. Bij de introductie waren er ongeveer 100 Nederlandse titels beschikbaar, evenals een proefnummer van enkele tijdschriften. Het betrof nog geen actuele boeken en bestsellers. Ook dit is nog maar een opwarmertje.

Het echte werk

Bibliotheek.nl is nu druk bezig met de voorbereidingen voor het echte werk. Om het voor leden van de bibliotheken mogelijk te maken om ook actuele e-books en bestsellers te lenen wordt door Bibliotheek.nl in 2013 een nieuw digitaal platform geïntroduceerd. Daarmee kunnen de boeken streaming, tijdelijk aangevuld met downloaden, worden gedistribueerd. De voorbereidingen zijn in volle gang. Het is de bedoeling om het voor leden van de bibliotheken zo spoedig mogelijk mogelijk te maken om ook actuele e-books en bestsellers te lenen. Daartoe zal de stichting een nieuw platform introduceren waarmee de boeken online worden

gedistribueerd. In april 2013 is daarbij een keuze gemaakt voor aansluiting op het distributieplatform dat [CB Logistics](#) heeft ingericht voor het verhuren van e-books. Voor uitgevers is dat makkelijk, omdat ze daarmee een goede aansluiting hebben op alle andere diensten van dat bedrijf. Technisch is het een uitdaging om een omgeving te ontwikkelen waarmee de e-books niet illegaal gekopieerd kunnen worden en de uitleningen goed worden geregistreerd, maar de belangrijkste hobbel is het beschikbaar krijgen van genoeg boeken.

Vrijwillig meewerken

Een algemene afspraak voor het uitlenen van e-books, zoals die bestaat voor de papieren boeken, heeft de overheid niet afgedwongen. Uitgevers moeten dus vrijwillig hun boeken beschikbaar stellen. Dit betekent dat Bibliotheek.nl flink moet onderhandeld bij de inkoop. Voor het project is in 2013 een budget beschikbaar van ongeveer 1,2 miljoen euro. Dat lijkt veel, maar het valt tegen als je bedenkt dat daar ook de hele infrastructuur moet worden opgezet. Het is de bedoeling dat in 2013 minimaal 2000 titels beschikbaar komen. In maart was er nog maar voor 500 e-books een overeenkomst met de uitgever.

Verhuren via de bibliotheek

De leden van de bibliotheken zullen extra moeten betalen voor het lenen van boeken die minder dan een jaar oud zijn. De opbrengst van (naar verwachting) een euro per leesperiode voor die boeken gaat bijna helemaal naar de uitgever. De bibliotheek gaat dus ook boeken verhuren. De Vereniging van Openbare Bibliotheken (VOB) noemt dit de uitleningen van het *on demand-model*. De centrale inkoop zal zich vooral richten op betaling aan de uitgevers voor twee andere afrekenmodellen. Onder het *gelimiteerde model* vallen de boeken die tussen 1 en 3 jaar oud zijn. Leden van de bibliotheek mogen er daarvan per jaar 'slechts' 17 lezen. Onder het *onbeperkte model* vallen de boeken die ouder zijn dan drie jaar. Daarvoor geldt geen maximaal aantal uitleningen.